

HUMANITÁRIUS SEGÍTSÉGNYÚJTÁS

A humanitárius segítségnyújtás az EU külső fellépéseinek természeti vagy ember által okozott katasztrófa esetén segítséget nyújtó területe. Az [Európai Bizottság Humanitárius Segélyek és Polgári Védelem Főigazgatósága](#) (ECHO) segítségnyújtási műveleteket finanszíroz, illetve összehangolja a tagállamok politikáit és tevékenységeit. A Parlament és a Tanács társjogalkotóként jár el az EU humanitárius segítségnyújtási politikájának kialakítása során, és részt vesznek a hatékonyabb globális humanitárius fellépésről folytatott vitában.

JOGALAP

Az [Európai Unióról szóló szerződés](#) (EUSZ) 21. cikke határozza meg az EU valamennyi külső fellépésére alkalmazandó elveket (a humanitárius fellépés a 21. cikk (2) bekezdése g) pontjának hatálya alá tartozik).

A humanitárius segítségnyújtás tekintetében a jogalapot az [Európai Unió működéséről szóló szerződés](#) (EUMSZ) 214. cikke jelenti.

Az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtest létrehozásának jogalapja a 214. cikk (5) bekezdése.

SZABÁLYOZÁSI ÉS SZAKPOLITIKAI KERET

A humanitárius segítségnyújtásról az 1996. június 20-i 1257/96/EK [tanácsi rendelet](#) (a humanitárius segítségnyújtásról szóló rendelet) állapít meg szabályokat, többek között annak finanszírozási eszközeire vonatkozóan. Ezt a rendeletet nem módosították, amikor más finanszírozási eszközöket alaposan átdolgoztak a 2007–2013 közötti időszakra szóló többéves pénzügyi keret előkészítése során.

A humanitárius segítségnyújtásra vonatkozó átfogó szakpolitikai keretet a három fő uniós intézmény (Bizottság, Tanács és Parlament) által aláírt, a „[humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos európai konszenzus](#)” (2007) tartalmazza. E konszenzus meghatározza az EU közös elképzeléseit, szakpolitikai célkitűzéseit és elveit számos, többek között az alábbi területeken: nemzetközi humanitárius együttműködés; a segélyezés helyes gyakorlata; kockázatcsökkentés és felkészültség; polgári védelem; valamint a polgári-katonai kapcsolatok. A konszenzus emellett újból megerősíti a négy humanitárius alapelveket: ezek az emberség, a semlegesség, a pártatlanság és a függetlenség. A szöveg összekapcsolja a humanitárius és a fejlesztési támogatást, és a humanitárius segélyszállítmányok eljuttatásának

koordináltabb és koherensebb megközelítését írja elő, ami lehetővé teszi, hogy az EU hatékonyabban reagáljon a növekvő szükségletekre.

HUMANITÁRIUS SEGÉLYEK FŐIGAZGATÓSÁGA

A. Áttekintés és hatás

A 2014–2020 közötti időszakra 6,62 milliárd eurót különítettek el a humanitárius segítségnyújtási eszközre. Az EU a világ legnagyobb humanitárius segélynyújtója, a természeti vagy ember okozta katasztrófák áldozatává vált személyek sürgősségi megsegítésére fordított globális támogatás jelentős hányadát biztosítja. E támogatások egy része közvetlenül a tagállamokból érkezik, ám nagy részének forrása az uniós költségvetés. Az Európai Bizottság Humanitárius Segélyek és Polgári Védelem Főigazgatósága (ECHO) felelős a humanitárius segítségnyújtásért és a polgári védelemért. Hrisztosz Sztilianidesz, a humanitárius segítségnyújtásért és a válságkezelésért felelős biztos 2014. október 24. óta az EU ebolaügyi koordinátora.

Az ECHO megnövekedett az évek során, és több mint 40 kirendeltségen vannak helyi munkatársai. Az ECHO maga nem hajt végre humanitárius segítségnyújtási programokat, hanem a partnerei, nevezetesen nem kormányzati szervezetek, ENSZ-ügynökségek és nemzetközi szervezetek által végrehajtott műveleteket finanszíroz. Az ECHO fő feladata a finanszírozás nyújtása, a pénzgazdálkodás hatékonyságának és eredményességének ellenőrzése, valamint annak biztosítása, hogy partnereinek áru- és szolgáltatásai az érintett lakossághoz hatékonyan, gyorsan és a valós szükségleteknek megfelelően eljussanak.

Egy természeti katasztrófa vagy más, humanitárius segítségnyújtást megkövetelő esemény kezdetét követően az ECHO humanitárius segítségnyújtásban jártas szakértői a helyszínen kezdeti helyzetértékelést végeznek. Ezt követően az értékelés alapján gyorsan kifizetik a támogatást. Ez a szükségletalapú megközelítés határozza meg az ECHO munkáját. A segítséget több mint 200 partneren – többek között az ENSZ ügynökségein, nem kormányzati szervezeteken és nemzetközi szervezeteken, például a Vöröskereszten/Vörös Félholdon – keresztül továbbítja, amelyekkel az ECHO előzetes szerződéses megállapodásokat írt alá. Az ECHO felépítése biztosítja a pénzeszközök átlátható felhasználását és a partnerek elszámoltathatóságát.

Az ECHO 2017-ben 1,5 milliárd euró értékben több mint 94 országban nyújtott humanitárius segítséget és polgári védelmet. Ez az összeg a Bizottság folytatódó kötelezettségvállalását tükrözi az elsősorban a számos elhúzódó konfliktus és a rekord magas, 60 millió lakóhelyét elhagyni kényszerült személy okozta kivételesen globális szükségletekre való válaszként. Az elmúlt években az EU eredeti humanitárius költségvetési keretét rendszeresen kiegészítő átcsoportosítások révén növelték, amelyhez a pénz elsősorban az EU sürgősségisegély-tartalékából és más költségvetési sorokból való átcsoportosítás révén, valamint az Európai Fejlesztési Alapból érkezett.

[2017-ben](#) az ECHO pénzeszközeinek 46,9%-át Afrikára, 37,9%-át a Közel-Keletre és a szomszédos európai országokra, 6,1%-át Ázsiára és a csendes-óceáni térségre, 2,7%-át Közép- és Dél-Amerikára és a karib-tengeri régióra, 1,5%-át világméretű katasztrófákra, 4,7%-át pedig kiegészítő műveletekre és támogatásra fordították. A

legnagyobb humanitárius segítségnyújtási beavatkozások folytatódtak Szíriában és a szomszédos országokban, a Közel-Kelet térségében és Észak-Afrikában, a Száhel-övezetben, Afrika szarvában, a Közép-afrikai Köztársaságban, Dél-Szudánban, Jemenben és Ukrajnában. Az EU segítségét igénylő új vészhelyzetek között voltak a karib-tengeri régiót érintő Irma és a Maria hurrikánok. Az EU továbbra is figyel a világ „elfeledett válságaira”, amelyekre az eredeti 2017. évi humanitárius költségvetés 15%-át fordították.

Szakpolitikai prioritások

Az ECHO a veszélyhelyzetekre való reagálás javításán tevékenykedik, illetve abból a célból is támogat országokat, hogy megerősítsék válságkezelésre irányuló saját kapacitásukat, ezzel hozzájárulva azok hosszú távú fejlődéséhez is. A humanitárius és fejlesztési segélyek koordinálása, valamint az éghajlatváltozás, az éhezés és a szegénység ördögi körének megtörése az EU kulcsfontosságú célkitűzése.

A [katasztrófavédelmi felkészültségre](#) irányuló tevékenységek szintén az ECHO rezilienciát hangsúlyozó prioritásainak részét képezik. Az EU fontos szerepet tölt be a nemzetközi közösség válsághelyzeti kockázatkezelésre irányuló erőfeszítései formálásában. Az Unió ambiciózus célkitűzéseit a jövőre nézve „A 2015 utáni hyogói cselekvési keret: kockázatkezelés az ellenálló képesség kiépítéséért” című, 2014. áprilisi közlemény határozta meg, amelyet az ENSZ katasztrófakockázatok csökkentésével foglalkozó világkonferenciája előkészületeként adtak ki.

Tekintettel a nagyszámú menekültre és lakóhelyét elhagyni kényszerült személyre, akiknek e helyzete gyakran elhúzódóan fennáll, az Unió 2016-ban elfogadta, hogy a kényszerű lakóhelyelhagyással kapcsolatban határozottabban fejlesztésorientált megközelítést alakít ki. Az Unió nagyobb hangsúlyt fog helyezni a lakóhelyük elhagyására kényszerült személyek társadalmi-gazdasági bevonásának támogatására, valamint a hosszú távú kényszerű lakóhelyelhagyás kiváltó okainak kezelésére az ENSZ menekültügyi főbiztosának [átfogó menekültügyi reagálási keretének](#) és a Világbanknak a [kényszerű lakóhelyelhagyással](#) kapcsolatos elkötelezettsége részeként.

Az EU és a tagállamok fontos szerepet játszottak a 2016 májusában, Isztambulban tartott [humanitárius csúcstalálkozón](#). Az EU maga 100 kötelezettségvállalásával járult hozzá a csúcstalálkozón az ENSZ főtitkára által bemutatott „Program az emberiségért” programhoz és a „nagyszabású egyezség” megvalósításához, amely a különböző humanitárius szereplők közötti innovatív, új, a pénzügyi hatékonyság és eredményesség javítását szolgáló megállapodás.

A nemek közötti egyensúly szempontjának integrálása és a nemi alapú erőszak elleni küzdelem továbbra is prioritást képez majd az ECHO számára, amely a humanitárius segélyműveletek tekintetében új, nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos mutatót vezetett be. A legkiszolgáltatottabb csoportok kiemelt kezelésének szükségességével összhangban a gyermekek oktatása veszélyhelyzetek esetén egy másik súlyponti területet képez.

B. Egyéb eszközök

Az uniós támogatás három további struktúrát foglal magában: az [európai uniós polgári védelmi mechanizmust](#), az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtestet és egy unión belüli szükséghelyzeti támogatásra irányuló jogi keretet.

- Az eredetileg 2001-ben létrehozott uniós polgári védelmi mechanizmus mára 34 államot foglal magában: a 28 uniós tagállamot, valamint Észak-Macedóniát, Izlandot, Montenegrót, Norvégiát, Szerbiát és Törökországot. Az uniós mechanizmus számos eszközre támaszkodik: (1) az [Európai Veszélyhelyzet-reagálási Kapacitás \(EERC\)](#) a részt vevő országok előzetesen meghatározott reagálási kapacitásainak önkéntes összevonását biztosítja, illetve egy, a potenciális kapacitáshiányok felmérésére szolgáló strukturált eljárást; (2) a [Veszélyhelyzet-reagálási Koordinációs Központ \(ERCC\)](#) operatív központként működik, amely elősegíti a védelmi intézkedések összehangolását a hét minden napján, a nap minden órájában; (3) a [közös veszélyhelyzeti kommunikációs és tájékoztatási rendszer \(CECIS\)](#) célja, hogy egy internetalapú figyelmeztetési és értesítési alkalmazás segítségével javítsa a vészhelyzeti kommunikációt; (4) a rövid határidőn belül rendelkezésre álló, képzett szakértői hálózatról pedig szintén a 2013. december 17-i 1313/2013/EU határozat rendelkezik.
- Az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtestet a Lisszaboni Szerződés 214. cikkének (5) bekezdése irányozta elő, és azt 2014 márciusában az [EU segítségnyújtási önkéntesei kezdeményezésként](#) hozták létre. A humanitárius válságokra való uniós reagálási képességet megerősítő kezdeményezés célja, hogy fokozza harmadik országok veszélyeztetett közösségeinek alkalmazkodóképességét. A 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó költségvetése 147,9 millió EUR.
- A Tanács 2016. március 15-én rendeletet fogadott el az Unión belül vészhelyzeti támogatás nyújtásáról a menekültválság által okozott nehéz humanitárius helyzetre való válaszadás érdekében. Az új rendelet lehetővé teszi az EU számára, hogy segítse Görögországot és a többi érintett tagállamot a menekültek humanitárius szükségleteinek kezelésében. A rendelet a jövőben más súlyos humanitárius következményekkel járó rendkívüli válságok vagy katasztrófák (például nukleáris baleset, vagy terrortámadások) bekövetkezése esetén is alkalmazható lesz. A végrehajtás a DG ECHO feladata. 2016 és 2019 között legfeljebb 643 millió EUR uniós támogatás – amelyet a belpolitikai költségvetési sorokból fognak biztosítani, ezért az nem hat ki a harmadik országokban nyújtott humanitárius támogatásra – lesz majd elérhető partnerszervezetek révén, például az ENSZ ügynökségein, a Vöröskereszten és nem kormányzati szervezeteken keresztül.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A humanitárius segítségnyújtási politika területén a Parlament a Tanáccsal együtt társjogalkotóként jár el. A humanitárius segítségnyújtási politikára irányuló bizottsági javaslat („rendeletek”) jogalapját a Tanáccsal és a Parlammal kell megtárgyalni, és e két intézménynek kell elfogadnia (vagy elutasítania) az EU rendes jogalkotási

eljárása keretében. A Bizottság végrehajtási intézkedéseit is be kell nyújtani a Parlamentnek, amely ellenőrzési jogkörrel rendelkezik. A Parlamentben a humanitárius segítségnyújtás a Fejlesztési Bizottság (DEVE) hatáskörébe, a polgári védelem pedig a Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Bizottság (ENVI) hatáskörébe tartozik.

Emellett a Parlament ellenőrzi a humanitárius segítség eljuttatását, és törekszik annak biztosítására, hogy a költségvetési rendelkezések megfeleljenek a humanitárius szükségleteknek. A Parlament rendszeresen rámutatott arra, hogy növelni kell a humanitárius segítségnyújtás finanszírozását, és ragaszkodott a kötelezettségvállalások és a kifizetések közötti egyre nagyobb különbség megszüntetéséhez.

A Fejlesztési Bizottság és általában a Parlament vélemények, állásfoglalások és saját kezdeményezésű jelentések formájában rendszeresen törekedett a Bizottság stratégiai határozatainak és politikai irányultságának befolyásolására, például az EU világszintű humanitárius csúcstalálkozóhoz való hozzájárulása, a vészhelyzetekben nyújtott oktatás és az ebolajárványra való reagálás tekintetében. A Parlament felülvizsgálja a Bizottság éves munkaprogramját és az ECHO működési stratégiáját. A biztost rendszeresen meghívják a Fejlesztési Bizottsággal folytatandó eszmecserékre. A 2007-ben elfogadott, a humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos európai konszenzus nagyrészt megfelelt a Parlament által képviselt határozott álláspontnak. A Parlament aktívan támogatott más politikai kérdéseket is, mint például a reziliencia, az élelmezésbiztonság, illetve a humanitárius és a fejlesztési támogatás összekapcsolása. A DEVE bizottság 2019. február 27-én [meghallgatást szervezett az EU humanitárius segélyeinek jövőjéről](#).

A humanitárius segítségnyújtás Parlament általi felügyeletének megerősítése érdekében a Fejlesztési Bizottság 2006 óta humanitárius segítségnyújtással foglalkozó állandó előadót nevez ki két és fél évre. Az előadó megbízatása kiterjed a humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos költségvetési érdekek védelmére, a humanitárius segélyprogramok nyomon követésére, valamint a humanitárius segítségnyújtó közösséggel ápoltt szoros kapcsolatok fenntartására. Ezt a posztot jelenleg Enrique Guerrero Salom tölti be, aki a humanitárius segítségnyújtási eszköz végrehajtásáról szóló jelentésért is felelős. A Parlament folyamatos párbeszédet folytat Sztilianidesz biztossal, aki legutóbb a DEVE bizottság 2019. január 22-i ülésén szólalt fel a DG ECHO 2019. évi munkaprogramjáról és működési stratégiájáról szóló eszmecsere keretében.

Gonzalo Urbina Treviño
04/2019

